

9. *Inmissis topicis masticare consuevit.* Videantur de hoc meatu ab aurium regione ad os eunte anatomici, & *Heerius obs. 28. p. 315.* qui plura inde phænomena explicat & dilucidat. Hinc suavis id vtiliter sapius, vt & magis penetrare posset medicamentum, & serosum phlegma educi, & caput roborari, in fuffris aurium & affectibus aliis. Hinc illud quoque phænomenon addendum venit, quod otalgia vel inflammatio aurium si paulo profundior sit, ordinarie quasi soleat terminari ad salutem, facta puris successiua ad fauces eructatione, quod vidimus non semel. Sin minus profunde hæreat malum, sed ad exteriora vergat, solet per meatum auditorium exsudare, non negligendum villo modo, siquidem facile, nisi exsiccantibus sedula cura adhibeatur, aliisque & diæta ipsa, in longum tempus durare solet fluxus. Imo vero singulare aliud experimentum ex eodem fundamento lucem acquirit, nempe auribus adhibita topica, non solum prodesse in aurium affectibus; verum etiam in partium vicinarum morbis aliis, & speciatim in doloribus dentium. Nouimus quendam militem Belgam, qui in curandis illis magnum sibi acquisiuerat nomen, infulso auribus liquore, quem pro arcano retinebat sibi. Conuersatus vero aliquandiu nobiscum eodem hospitio, sub discessum communicabat id ipsum, nihil aliud esse scilicet, quam aquam simplicem, cui pauca grana piperis in cochleari super ignem intepuissent. Pro diuitibus vero recipiebat g. j. moschi. Conferri merentur quæ de hoc applicandi loco etiam *Sirobelbergerus* memorat *Tr. de Podagra dentium.*

LIBRI I. SECTIO III. CAPVT IV.

De

Thoracis.

VT summa est respirationis necessitas; ita THORACICA medicamenta, dum pulmonis tonum factum tectum seruant, eandem moderantur, ne ab humerum statu peruerso vitium capiat, pluribus insignita nominibus.

S 2

Sunt

Sunt enim in genere, quæ bronchiorum sufficientem expansionem eorundemque & membranularum æqualitatem ac integritatem, præcipue vero singulis illis velificantem humorum sequacitatem & qualitatem respiciunt.

Vias nullibi magis liberas esse decet, quam in pulmonibus, siue angustentur quoad substantiam & viciniam, siue quoad canales asperæ arteriæ. Sunt enim bronchia extrema capillamenta asperæ arteriæ, infinitis ramis, post, quam cartilagine desierunt, patentia. Nihil enim est aliud pulmo, quam velut spongia quædam, infinitis canaliculis excavaata, tegmine membranaceo vndique intertextus & circumuestitus, vt totus inflari ab extra pressura aeris possit, interstinctis tamen hinc canalibus aliis venosis, arteriosis & lymphaticis, quæ vltima in primis copiosissima illuc decurrunt. Hinc temperamentum calidum & humidum, illud ab influxu sanguinis, hoc a lymphæ deducendum, in primis in pulmonibus attendendum est,

Cum vero viæ & expansio respectiue se magis passiuè habeant, humores vero obstruentes & subsistentes actiuè; principaliter thoracorum theoria in hoc absoluitur omnis. Variant nempe vnice pro istorum modulo & producta morbosa, & materia medica.

Vt enim in medio statu horum consistit sanitas, si neq; subsistant, nec violenter illabantur; ita tota horum in his duobus extremis moderandis consistit virtus & efficacia, vt hinc pectoralia medicamenta reuera ex duobus communibus fulcris consistant, incidentium & incrassantium, varie modifierum.

Quandocunque humores serosi, pulmonum incolæ quieti, crassi, lenti, viscosi deprehenduntur, quod frequentius obtingit, Thoracica primæ classis & *αἰματώδη* talia sunt: I. *Incidentia, attenuantia, detergentia*, quæ in motum eosdem cient, & excreari, extus fieri eosdem faciunt, quatenus & infarctum omnem expediunt, ac motum promouent. Hæc scilicet præ cæteris audiunt bechica, arteriaca, pneumonica, quæ conueniunt in tussi, asthma, expectoratione difficili, primaria & comitata, catarrho suffocatio, &c.

Talia

Talia sunt, iuxta diuisionem conceptam, (1) *Acria*, sale volatili foeta, vt radix ari, trifolium fibrinum, angelica, herb. hyssop. rorellæ, flores benzoës, erysimum, & inde paratus sirupus Lobellii, ☉*ci anifatus &c.

(2) *Amaræ*: radix helenii, aristolochiæ rotundæ, tusfilaginis, farsaparillæ, squilla marina; herb: hyssop, marubium, scordium, tusfilag. &c.

(3) *Sulphure blando*, volatili, vel oleoso, vel aquoso *constantia*, vt v. g. radix ireos Florentinæ, glycyrrhiza, herb. che-refolii, veronicæ, botryos; flores scabiosæ; sem. anisi, cardui benedicti, mariæ; lign. fassafra, nuc. pinæ, pistacea; Elixir pectorale Rolf. Mich. & sequens: R. rad. helen. alth. ir. Fl. squill. ppt. lign. sand. rubr. a. ʒj. rorell. ʒiʒ. benz. ʒvj. myrr. glycyrrh. sem. anis. a. ʒʒ. g. *ci. ʒij. croc. ʒiii. Extrah. v. rectific. add. ☉parum; Aqua asthmatica, essentia myrrhæ balsamica rorellæ, helenii, balsamum sulphuris omne, & olea destillata, extract. glycyrrhiz. helenii, croci, flor. sulphuris.

(4) *Dulcia & roscida, complanantia & detergentia, speciatim quasi sunt pectoralia*: radix glycyrrhiz. polypodii, rapæ exsiccata, sem. anisi, caricæ pingues, dactyli, iuiubæ, sebesten, pasflæ minores, manna, sirup. capillorū veneris, de erysimo Lobel. hyssop. glycyrrhiz. de pilosella, tussilagine; Looch ad asthma, de farsara, de caulibus, de pulmone vulp. saccharū cantum, mel. &c.

(5) *Acida & acido-dulcia*; acida quidem magis salina, non vitriolata, vt spiritus salis, oxymel simplex & squilliticum, in asthmaticis maxime vtilia, item ☉ris, ☉asthmaticus Michael.

II. *Quieti humorum in thorace contentorum speciatim quoque debentur resoluentia, quæ sicut sanguinis & feri vbiunque, v. g. in bronchiis arteriæ, vel alterutro latere pleuræ conceptam dissiiciunt, vnde suppuratio, nisi mature obuiam eatur, presso sequi solet pede.*

Hæc itaque seorsim quoque pectoralia exornant, seu sanguis illapsu suo inflammationem minetur, vt in pluritide, peripneumonia &c. seu serum spissescens, & in coagulatum abituriens excutiendum sit. Talia vero sunt tum vniversalia, *diaphoretica* volatilia & fixa, in omnibus catarrhorum generibus

genuina specifica; tum *que in casu ab alio conueniunt*, nomina-
tim bellis, cerefolium, yeronica, fl. scabioſe, fem. cardui mariz,
benedicti, fl. sulphuris, sperma ceti, in asthma hinc laudatissi-
mum, lapides cancrorum, conchæ præparat. antimon. diaph.
myrrha, antihect. Poterii, gummi ammoniacum, cinnabaris
natiua, ipsaque suo sensu papaueracea & opiata, refracta dosi
data, unguentum rubrum potabile, puluis pleuriticus nosker,
pulu. pectoralis balsamicus, ex rad. glycyrrh. ℥j. ir. Fl. ℥ij. fl. ꝯ. ℥℥.
benz. ℥j. sacch. cant. alb. ℥ij. ꝯ. anif. fenic. a. gtt. x. & resolvens
ex rad. ari, ir. Flor. ꝯ. diaph. fl. ꝯ. cinnab. nat. oc. 69. a. ℥j. miscen-
dus cum anod. & aliis.

Hæc reliquis mixta indicationibus omnium optime satis-
faciunt. Tacemus decocta, potiones, infusa, aliaque compo-
sita ex aquis & simplicibus, ac præparatis aliis facile miscenda.
Memorable est & evaporiston, si radix helenii condita vel sola,
vel cum corticibus citri, auranticorum, conditis incisa coqua-
tur cum ▽ scabioſe, addito spiritu sulphuris parum, & sirupo
conuenienti, egregiam constituere potiunculâ expectorantem.

Vt autem dicta in motum cient lentos & impactos humo-
res, eosdemq; ex viis spiritalibus excutiunt; ita III. quando cun-
que tenues, acres, salii, titillantes & rodentes humores, seu lym-
pha vel in propriis thalamis exundat, vel in superiori contigua-
tione velut per impluuium illabitur, tussim ferinam hæmoptysin
excitando, quod vno fere nomine catarrhorum salforum, tenui-
um, acrium comprehenditur, his ipsis debentur incrassantia.

Incrassantia hæc iisdem quietem imperant, *πεναιον* indu-
cunt & ad expectorationem aptant, vt ad frugem reducantur,
& sub naturæ dominio hinc eiciantur; tollunt *ὀρυς* *πυρ*, & acri-
moniam fluxilem retundunt, ac moderantur, vnde & *intercipien-
tiam* titulum obtinent, quod in vita ituros ad pulmones humo-
res quasi remorentur, & *sgentium*, quod in cetro detineant salir-
ritatum, morbosum, ne extrauagari possit.

Horum agendi modus illustrari ex dictis facile potest, in-
primis ex doctrina lymphæ & vasorum lymphaticorum. Cer-
tum est & caput plurima lymphæ vasisque hanc vehentibus pol-
lere, & fauces asperamque arteriam iisdem vnice gaudere, vti
solen-

solemmiter hinc creatu eiicimus, præsertim mane, serum coagulatum, non aliunde proueniens, quam e vasis lymphaticis, transfudando continuo, sed leniter.

Sic incrassant (1.) *mucilaginosæ* temperata, terrea, sulphurea, analeptica, aliaque, vt rad. althææ, bolus armena, lichen, herba costæ, gelat. C. C. conferua rosarum, papaueris rhæados, polygonum, in hæmoptysi specificè proficuum, flores papaueris rhæados, nucespineæ, in hæmoptysi tantopere commendatæ, magis tamen in alimento proficuat; semen hyoscyami, gummi arabicum, amygdala dulcia, iuiubæ, sebesten, pistacea, sandalum rubrum, puluis Haly contra phthisin, species diatragacanthæ frigida; (2.) *opiatæ*, vt pilulæ de cynoglossa, theriaca, laudanum opiatum, essentia anodyna, diacodium, trochisci narcotici Plateri, Ra & sirupus papaueris rhæados; (3.) *adstringentia & traumatica* consolidantia, vt fanicula, agrimonia, essentia traumatica, Ra Aris Oli, sirupus de rosis siccis, de symphito Fern. puluis stypticus N. O. siliquæ, lapis hæmatites, sanguis draconis.

Medium quasi locum tenent temperata *dulcia*, vtrique classi communia & facile iungenda, *temperantia* item & *humectantia*, in primis, quæ deficientibus & exhaustis quasi humoribus, vt & medio scopo debentur, diluunt, abstergunt, reficiunt, analeptica sunt, & reliquorum complementum, seorsim in hectica & phthisi laudem merentia; vt aqua pulmonum vituli cum succis herbarum, acaciæ, papaueris, scabiosæ, emulsiones, potiones, & diluentia aquea alia. Sic & alia communia existentia, non minus ac adstringentia & traumatica laudata, consulto cum pectoralibus iunguntur v.g. in hæmoptysi, imo & in alijs affectibus pectoris. Vt enim indicationes, ita & remedia mixta adhibere consultum est, nominatim in phthisi, vbi & putrilago attendenda & pectoratio, febris hectica.

Quoad cautelas vero notandum 1. in *becchicis* semper humoris expectorandi qualitas attendenda, vt inter incidentia & incrassantia accurata fiat distinctio. Laboret quis hæmoptysi, ibi damnosum fuerit & frustraneum, arum, sirupum de erysimo alia-

aliaque propinare, quin potius stypticis & anodynis vnice locus est. Laboret quis contra ea asthma, vel tussi sterili anxiosa, repletis bronchiis, ibi sane opiata adhibita maxime nocebunt. Intelligendum tamen id est de vtrisque extremis, non de mediis, nam radix china, glycyrriz. scabiosa & alia vtrouque tuto recipiuntur; deinde etiam de dosi primaria. In tussi duo sunt attendenda (1) materia expectoranda, pituitosa, vitiosa, (2) irritatio continua & affluxus. Si itaque hæc fuerit maior debito, ipsa opiata etiam in crassiori paulo materia locum habent, cum aliis mixta, v. g. cum elixir. pectorali, durante salina acrimonia irritante coniuncta, etiam sola quandoque, dosi refracta, & magis liquida. Laborabat vir generosus tussi grauissima, die & nocte vrgente, non iuuantibus reliquis, tandem per aliquot dies circa lecti ingressum propinabamus essentiam anodynæ ad gtt. x. inde felicissime restituebatur. Sic & in phthisi speciatim notabile est, tamdiu spem vitæ superesse, quamdiu succedit expectoratio sputi, promouenda hinc omni modo, ipsis quoque anodynis hisce. Sin in crassantibus, opiatis fortioribus, aliisque huic remora accedat, in promptu mors esse consuevit, & qui superesse potuisset, maturius fato suo fungitur.

2. *Magis in affectibus thoracis resoluentia, quam expectorantia profunt.* Resoluentia enim expectorationem promouent, expectorantia, seu bechica, non, qua talia, resoluunt. Resoluentia sunt velut anima pectoralium, sine quibus nec bechica profunt, nec figentia; ipsa enim causam genuinam & fontem respiciunt, disiciendo coagulum fereum, bechica saltim parietes lubricant. Sunt tamen affectus merito simul distinguendi, vt vtrisque vtamur pro indicationum varietate, vel solis, vel mixtis.

3. *Adstringentia resoluentibus vel bechicis moderando sunt pectoralia.* Ita enim adstringendum ne vel aliquid relinquatur, quod nocere queat, vel motus humorum vitalium ipsiusue pulmonis expansio impediatur. Hinc in hæmoptysi optima sunt species pro infuso, vel decocto, ex plantis adstringentibus traumaticis & pectoralibus. Hinc eadem adstringentia cum melle

melle miscenda tunc monet *Galenus*. Hinc plurimos curauimus feliciter puluere styptico, cum lapid. cancrorum ad ʒj. ʒj. circiter dato, addito laudano opiato ad g. j. ij. Nisi enim hæc obseruetur cautio, permanens aliqua adhuc intus cruoris particula acrimoniam concipit, ichorefcit, suppurationem & consequenter facile phthisin inducit. Sic præter dicta alia id facit quoque mumia, succinum, sanguis draconis, aliaque, quæ non solum sanguinem coagulatum dissoluunt, verum etiam eius fluxum fistunt. Sic a vi maxima adstringentium iuuenem hæmopticum præfocatum vidit *Iachinus*, *comment. in lib. 9. Rhafis. p. 277.* cui scilicet circumforaneus emplastrum ex gypso, bolo, acacia, sanguine draconis, &c. effecerat, toti pectori id applicando, adeo, vt immobiles fierent muscoli, nec pectus expurgari possit. Erat autem ex cantu ruptio.

4. *Serum pulmonis domesticum aque ac sanguinis nunquam nimis absumendum*; idque tum in aliis pectoris affectibus, siquidem & tonum vesicularum conseruant humectantia expectorationem promouent, fluxilitate adaucta, tum in primis in phthisi. Sine his antihecticum *Poterii* non meretur illum titulum, imo omnia illa recensita magis siccant. Ita vero est siccandum, ne quid nimis, ne noceamus.

Ita tamen humectandum ne nimis quoque laxemus. Laxitate gaudent pulmones, sed moderata. Hinc quæcunque laxitatem vesicularum pulmonalium tollunt; quæcunque eandem nimis adaugent; quæcunque tenues membranulas irritant, in affectibus pectoris vitanda sunt. Tollunt laxitatem tum siccantia alia nimis, tum austera, acerba, styptica, nimis constringendo. Augent laxitatem linctus interno vsu iusto largius adhibiti; exterius pinguia unguenta, poros nimis dilatando, vnde illabitur magis humor. Irritant acria, rancida & præter iam dicta acida quoque, in primis vitriolata. Tenerior est substantia pulmonum, quam vt hæc ferre possit, hisce casibus.

6. *Dulcia pectoralia ventriculo facile nocent.* Hinc in quantitate illorum tum continua, tum discreta non excedendum. Continua nimia obtunditur ventriculi menstruum, laxantur eius-

T

dem

dem parietes & villi, appetitus debilitatur. Discreta si vna vice assumantur, pulmonem parum iuuant, ventriculum vero insigniter lædunt. Hinc linctus, & pulueres pectorales dulces profunt quidem omnino, vt & ipse succus glycyrrhizæ inspissatus, sed paulatina deglutitione, quatenus hoc modo succum lymphaticum in glandulis aereis alterant, membranas ob viciniam demulcent & hærentem ibidem pituitam abstergunt.

7. *Frigida, acida, salina, nitrosa, vitriolica pectori inimica.*
Frigida coagulando serum, & in motu detinendo; reliqua partim irritando, partim fundendo. Intelligenda tamen singula hæc de pectore vel debili, vel eroso & essentialiter affecto. Hinc acida in genere conueniunt aliquibus in casibus, sed ordinarie pulmonibus nulla erosione contaminatis. Conueniunt acida salina & nitrosa, vt spiritus salis, clystus gii in pleuritide pro tussiuanda & conseruanda, (in expectoratione enim, quam acida hæc promouent, vnica pleuriticorum est salus,) in asthma quoque incidendi sine, mixta & refracta cum dulcibus. Conueniunt etiam coagulandi & refrigerandi sanguinem sine aliquando, quod passim alias commendant in hæmoptysi, sed non tam in vniuersum, quam sympathica magis, quando M. S. appropinquat passim illuc exitum affectat & eructatur, quam essentiali pulmonis erosione præsentem, vnde iisdem solis non æque tunc fidentur. Addi huc possunt & aloëtica, quæ mirum est a nonnullis in tabidis, consumptis & phthisicis & hæmoptycis commendari.

LIBRI I. SECTIO III. CAPVT V.

De

Cardiacis.

Sufficisset sane vt alia, ita & cardiaca medicamenta saltem ab effectu & manifesta sensus incurrente vi nomen adeptæ; Videas tamen qui speciosum hoc nomen vilipendunt & cordi ipsi vires derogant suas; abstractiue loquentes, vt ipsi quoque Harueani.

Verum